

**ZÁPIS ZE ZASEDÁNÍ RADY VLÁDY ČR PRO LIDSKÁ PRÁVA
konaného dne 13. prosince 2007**

Přítomni:

Členové Rady:

Jaroslav Daněk (MO), Petra Burčíková, Pavla Burdová-Hradečná, Michaela Freiová, Hynek Kalvoda, Jan Kratochvíl, Oldřich Kužilek, Jiří Matolín, Daniela Světlíková, Anna Šabatová.

Stálí zástupci:

Dana Římanová (MS), Lucie Svěženová (MS), Petr Hanuš (MPSV), Martin Plíšek (MZdr.), Michal Nádvorník (MK), Gabriela Dlouhá (MZV), Věra Pelíšková (MMR), Božena Konvalinková (MO), Tomáš Langášek

Omluveni:

Jindřich Kitzberger (MŠMT), Jaroslav Salivar (MV), František Korbel (MS), Marián Hošek (MPSV), Marek Šnajdr (MZdr.), František Mikeš (MK), Tomáš Pojar (MZV), Miroslav Kalous (MMR), Igor Němec (ÚOOÚ), Pavel Šturma

Hosté:

Džamila Stehlíková (členka vlády, v jejíž působnosti je Rada vlády pro lidská práva), Otakar Motejl (veřejný ochránce práv), Tomáš Haišman (MV), Eva Vaničková (předsedkyně Výboru pro práva dítěte), Czeslaw Walek (CEE Trust), Ladislav Zamboj (Poradna pro občanství, občanská a lidská práva), Elena Gorolová (Spolek sterilizovaných žen), Ruben Pellar, David Záhumenský (Centrum advokacie duševně postižených), Jan Wunsch (předseda Výboru pro občanská a politická práva), Helena Svatošová (Iuridicum Remedium), Pavel Čížinský (Poradna pro občanství, občanská a lidská práva), Jiří Hromada (vedoucí poradců ministryně pro lidská práva a národnostní menšiny), Daniel Hovorka (MPSV)

Sekretariát Rady:

Lucie Otáhalová (tajemnice Rady), Eva Červinková

Přítomno bylo 10 stálých členů a členek Rady, 9 stálých zástupců a zástupkyň (z toho 7 s právem hlasovat); celkem tedy bylo přítomno 18 osob s hlasovacím právem (včetně předsedy Rady).¹ Rada byla usnášeníschopná.

Zasedání řídil předseda Rady Jan Litomiský. Tajemnice Rady Lucie Otáhalová uvedla, že kromě dodatečně rozeslaných stanovisek byly přímo na jednání Rady rozdána stanoviska ministerstva práce a sociálních věcí k oběma podnětům Výboru pro práva dítěte a stanovisko ministerstva spravedlnosti k podnětu týkajícímu se porozvodového uspořádání.

J. Litomiský oznámil termíny konání Rady v roce 2008. Jednání se bude konat v únoru, květnu, září a listopadu, a to vždy 3. čtvrtek v měsíci v 10,00 hodin. Příští zasedání se tedy uskuteční dne 21. února 2008.

¹ Počet osob s hlasovacím právem se v průběhu jednání měnil, Rada byla nicméně po celou dobu jednání usnášeníschopná.

Navržený program byl schválen (hlasování 15-0-0) v následujícím pořadí:

1. Podnět Výboru pro lidská práva a biomedicínu ke sterilizacím prováděným v rozporu s právem
2. Podnět Výboru pro občanská a politická práva k povinnosti skládat tzv. jistoty při podávání návrhu na předběžná opatření v občanském soudním řízení v neobchodních věcech
3. Podnět Výboru pro práva cizinců k částečnému řešení situace cizinců pobývajících v České republice přechodně, kteří ztratili své zaměstnání
4. Návrh ministryně pro lidská práva a národnostní menšiny ke zřízení Výboru pro otázky sexuálních menšin Rady vlády ČR pro lidská práva
5. Podnět Výboru pro práva dítěte ve věci porozvodového uspořádání péče o děti v souladu s Úmluvou o právech dítěte
6. Podnět Výboru pro práva dítěte k právní úpravě řízení o popření otcovství podle zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů – návrh na systémové změny
7. Statut a Jednací řád Výboru pro občanská a politická práva
8. Různé

1. Podnět Výboru pro lidská práva a biomedicínu ke sterilizacím prováděným v rozporu s právem

Podnět uvedl David Záhumenský, člen Výboru pro lidská práva a biomedicínu. Uvedl, že základními návrhy výboru je vyslovení omluvy obětem sterilizace ze strany státu (vlády), ustavení zvláštní komise k vyšetření provádění sterilizací od roku 1966 a poskytnutí finančního odškodnění osobám, kterým byla provedena sterilizace v rozporu s právem.

V diskusi vystoupil Ruben Pellar, romista, který se systematicky zabývá sterilizací Romek v Československu od roku 1988. Ve svém projevu (viz příloha zápisu) vyzval stát k přiznání odpovědnosti za sterilizace provedené v rozporu s právem. Otakar Motejl navázal konstatováním, že o odpovědnosti státu lze hovořit, pokud se prokáže, že sterilizace skutečně proběhla a pokud to bude dohledáno ve zdravotnické dokumentaci. Nízké počty sterilizací jsou jen špičkou ledovce, statistiky se většinou vedou v rámci „plánovaného rodičovství“. Po roce 1990 již nelze o odpovědnosti státu hovořit.

M. Plíšek vyjádřil stanovisko ministerstva zdravotnictví, které nesouhlasí s návrhem a požaduje provedení jasné analýzy situace.

A. Šabatová upozornila na nesprávné hodnocení sterilizací ministerstvem zdravotnictví jako „administrativní pochybení“, zatímco veřejný ochránce práv hovoří o protiprávnosti postupu.

P. Hanuš doporučil, aby vyšetřovací komisi zřídila přímo vláda. K návrhu usnesení dále uvedl, že termín pro předložení případného návrhu zákona by měl navazovat až na výsledky šetření komise.

V diskusi dále vystoupila E. Gorolová, která hovořila o své osobní zkušenosti se sterilizací a o svém boji nejen za odškodnění, jehož cílem je, aby nedobrovolným sterilizacím nebyly vystaveny další ženy.

J. Kratochvíl hovořil o doporučeních mezinárodních orgánů směrem k České republice ve věci nedobrovolné sterilizace žen. Toto vyjádření podpořila G. Dlouhá z pohledu ministerstva zahraničních věcí, která konstatovala, že nečinnost České republiky v této věci poškozuje její obraz v zahraničí. Předseda Rady reagoval se stanoviskem, že zmíněné výbory přijímají doporučení na základě neznalosti věci a „podstrčených informací“. K odškodnění jsou oprávněny jediné soudy, nelze vytvářet zvláštní skupinu osob se zvláštním režimem. J. Kratochvíl konstatoval, že výbory jsou obsazeny experty v oblasti lidských práv, názory výborů jsou brány v potaz Evropským soudem pro lidská práva či Mezinárodním soudním dvorem.

C. Walek konstatoval, že podnět je poradními orgány vlády projednáván již druhým rokem. Před schválením vládou procházejí podněty meziresortním připomínkovým řízením, v rámci něhož je možno jeho výslednou podobu stále ovlivňovat.

Ministryně Stehlíková informovala, že obdobný podnět již projednávala a schválila i Rada vlády pro záležitosti romské komunity, ten nebyl vládě předložen z procedurálních důvodů. Navrhla hlasovat o návrhu usnesení bez části týkající se odškodnění. Tento návrh podpořil M. Plíšek.

P. Burčíková navrhla hlasovat o návrhu podnětu v celku. Proti tomu řada členů Rady včetně jejího předsedy namítla, že nejprve je třeba hlasovat o podaných pozměňovacích návrzích, teprve pak o celku.

Veřejný ochránce práv poznamenal, že institucionálně je pomocným orgánem Parlamentu a vláda mu tedy svým usnesením nemůže ukládat úkoly, jedná se o spolupráci.

M. Plíšek formulovat konečnou podobu pozměňovacího návrhu, o kterém bylo hlasováno (10-6-2). Podnět byl schválen ve znění pozměňovacího návrhu (17-0-1).

2. Podnět Výboru pro občanská a politická práva k povinnosti skládat tzv. jistoty při podávání návrhu na předběžná opatření v občanském soudním řízení v neobchodních věcech

Podnět uvedla Helena Svatošová, členka Výboru pro občanská a politická práva. Konstatovala, že výše jistoty v občanském soudním řízení v neobchodních věcech (50,000 Kč) při podávání předběžných opatření byla do občanského soudního řádu (o.s.ř.) zavedena pozměňovacím návrhem při projednávání jedné z novel o.s.ř. v Poslanecké sněmovně. Vzhledem k tomu, že vydání předběžného opatření je tím pro podstatnou část občanů zcela nedostupné, navrhuje nyní Výbor pro občanská a politická práva snížení částku skládanou jako jistotu na 20,000.

Lucie Svěženová navrhla hlasovat o variantě a) návrhu usnesení Rady i vlády (10-3-3). Podnět byl schválen ve znění pozměňovacího návrhu (15-0-1).

3. Podnět Výboru pro práva cizinců k částečnému řešení situace cizinců pobývajících v České republice přechodně, kteří ztratili své zaměstnání

Podnět uvedl Pavel Čizinský, člen Výboru pro práva cizinců. Výbor navrhuje, aby rušení víza po skončení zaměstnání nedocházelo automaticky k rušení víza, ale s přihlédnutím k rodinnému a soukromému životu cizince a zavedení tzv. ochranných lhůt, které mají sloužit k tomu, aby po skončení pracovního poměru, pro který bylo cizinci vydáno pracovní

povolení, si cizinec mohl hledat zaměstnání jiné a nebyl nucen vycestovat, případně „přejít do ilegality“. Kromě toho navrhuje umožnit cizincům po dobu trvání této ochranné lhůty využít služeb zaměstnanosti, tedy zařazování těchto cizinců do evidence uchazečů o zaměstnání a vyplácení podpory v nezaměstnanosti.

T. Haišman konstatoval, že ministerstvo vnitra považuje v současnosti tento podnět za redundantní, protože ministerstvo práce a sociálních věcí připravuje novelu zákona o zaměstnanosti, kde bude zakotvena také ochranná lhůta. Jako druhou variantu navrhl dopracování podnětu vzhledem k nedostatečně propracovanému návrhu změny ustanovení § 37 zákona o pobytu cizinců.

P. Burdová-Hradečná uvedla, že návrh podnětu je formulován jinak než jak je navrhováno ministerstvem práce a sociálních věcí a ministerstvem vnitra. Neexistuje důvod, proč by administrativní překážka měla jít k tíži cizince a zavedení ochranné lhůty by mělo trvat další dva roky. Další konkrétní odlišnosti spočívají v tom, že ochranná lhůta by měla být koncipována odlišně, tzn. v závislosti na tom, jak dlouho tady cizinec konkrétně pobýval, nikoli jednotně, jak předpokládá návrh MPSV. S delší dobou pobytu cizince by měla být stanovena delší ochranná lhůta. S tímto také souvisí možnost využívat služeb zaměstnanosti. Zdůraznila, že pokud cizinci budou mít k dispozici ochrannou lhůtu, po kterou budou moci zůstat na území, ale bez materiálního zázemí, je nebezpečí, že sklouznou do sféry zločinu. Konstatovala, že ochranná lhůta by naopak měla chránit cizince v případě, že je zaměstnavatelem nějakým způsobem vykořisťován. Dodala, že nelze souhlasit s tím, že by ochranná lhůta měla být omezena na ukončení poměru pouze z vůle zaměstnavatele, protože mnohdy je zaměstnanec nucen „dobrovolně“ ukončit zaměstnavatelem pracovní poměr. Navrhla, aby návrh byl přijat ve své současné podobě.

P. Hanuš ve vztahu k přístupu k službám zaměstnanosti informoval, že cizinci se mohou přihlásit do evidence zájemců o zaměstnání a za určitých okolností jim může být hrazena rekvalifikace. Dodal, že primárním cílem je zprostředkovat zaměstnání osobám s trvalým pobytem. Navrhl, aby byl bod stažen jako nadbytečný.

P. Čížinský uvedl, že návrh MPSV předpokládá, že ochranná lhůta by byla až po jednom roce zaměstnání cizince, což Výbor pro práva cizinců nepovažuje za vyhovující. Není zohledněno ani ukončení pracovního poměru během zkušební doby. Myšlenka ochranné lhůty je upravena i v mezinárodních smlouvách o vzájemném zaměstnávání občanů s Ruskem, Mongolskem (týkají se přechodného zaměstnávání – do doby jednoho roku).

J. Daněk navrhl, aby Rada schválila podnět a zavázala předsedu Rady, aby v rámci připomínkového řízení uplatnil připomínky, které jsou uplatněny v podnětu.

Rada hlasovala o pozměňovacím návrhu vrátit podnět k dopracování Výboru (0 pro). Poté Rada hlasovala o pozměňovacím návrhu, aby Rada zavázala předsedu Rady, aby v rámci připomínkového řízení uplatnil připomínky, které jsou uplatněny v podnětu (7-3-6). Podnět byl schválen v původním znění (9-1-6).

4. Návrh ministryně pro lidská práva a národnostní menšiny ke zřízení Výboru pro otázky sexuálních menšin Rady vlády ČR pro lidská práva

Ministryně vlády pro lidská práva a národnostní menšiny uvedla, že chybí institucionální zajištění ochrany před diskriminací na základě sexuální orientace a náboženského přesvědčení. Proto navrhla transformaci Výboru pro odstranění diskriminace na Výbor pro otázky sexuálních menšin a Výboru pro rovné příležitosti žen a mužů pro Výbor pro náboženské svobody. Výbor pro rovné příležitosti žen a mužů by přešel pod Radu vlády pro rovné příležitosti žen a mužů, která bude od roku 2008 v působnosti ministryně.

Zmocněnec vlády pro lidská práva informoval Radu o stanovisku předsedy Legislativní rady vlády k návrhu na zřízení Výboru pro otázky sexuálních menšin. Předseda Legislativní rady vlády je kategoricky proti tomu, aby byla vytvářena zvláštní práva pro určitou skupinu lidí (křesťany, ženy, muže, homosexuály) a z tohoto důvodu bude kategoricky proti tomuto návrhu i proti zřizování dalších výborů. J. Litomiský očekává v této věci spor v koalici, zvláště s přihlédnutím k doporučení Pracovní skupiny pro otázky sexuálních menšin. Uvedl, že tyto návrhy byly již jednou předkládány a v souvislosti s návrhem zákona o registrovaném partnerství odmítnuty. Nynější vláda není ochotna o žádném z těchto návrhů diskutovat.

Ministryně konstatovala, že politické úvahy o koaličních jednáních na jednání Rady nepatří. Rada by proto tento návrh měla posoudit věcně, z hlediska Listiny základních práv a svobod.

T. Langášek a J. Kratochvíl podpořili zachování obecného výboru proti všem formám diskriminace.

J. Matolín konstatoval, že není možné určité skupiny ve společnosti pozitivně preferovat nad rámec Listiny a ztotožnil se se stanoviskem předsedy Legislativní rady vlády. Usnesení o vzniku jakýchkoliv nových výborů by Rada jako účelové měla odmítnout.

J. Hromada v reakci na předchozí vystoupení konstatoval, že argumentace nechutí vyvyšovat „nějakou skupinu“ nad jiné skupiny je v případě leseb, gayů, bisexuálů a transsexuálů (dále jen LGBT menšiny) používána řadu let. LGBT menšina je tak jedinou, která nemá oficiální partnerství se státní správou. LGBT menšina v současnosti nemá celostátní platformu a tudíž je zřízení Výboru naprosto nezbytné.

P. Burčíková souhlasila s vystoupením J. Hromady. V otázce zrušení Výboru pro rovné příležitosti žen a mužů vyjádřila záporné stanovisko. Funkce Rady pro rovné příležitosti je odlišná od Výboru pro rovné příležitosti mužů a žen a proto tento návrh nelze podpořit.

Ministryně Stehlíková stáhla svůj původní návrh na transformaci (zrušení) Výboru pro rovné příležitosti žen a mužů a Výboru pro odstranění diskriminace. Navrhla pouze zřízení Výboru pro otázky sexuálních menšin a Výboru pro náboženské svobody.

J. Daněk konstatoval, že Rada je dle svého statutu odpovědná za naplňování závazků plynoucích z mezinárodních úmluv o lidských právech. Bylo by nekonceptní přesunout Výbor pro rovné příležitosti žen a mužů pod jinou radu bez přesunu úkolu pro zajišťování implementaci Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen. Výbor pro odstranění diskriminace stačí naplnit a definovat jeho činnost, například odstranění diskriminace sexuálních menšin (aniž by byla nutná změna statutu Rady).

L. Otáhalová konstatovala, že dle čl. 13 Smlouvy o založení ES existuje šest základních skupin osob ohrožených diskriminací (na základě pohlaví, věku, náboženství, zdravotního postižení, rasy a sexuální orientace). Většina těchto skupin již své institucionální zajištění má, kromě skupiny zabývajících se náboženskými svobodami a sexuálních menšin. V reakci na dotazy ohledně možnosti naplnění Výboru pro odstranění diskriminace uvedla, že nevidí jako schůdné, aby byly otázky náboženských svobod a sexuálních menšin řešeny společně v jednom výboru.

P. Čížinský informoval o tom, že se již sešla Pracovní skupina pro náboženské svobody, z níž by měl navrhovaný výbor vzniknout, kde vyplynulo množství témat k řešení. Obě skupiny (LGBT menšina a náboženské skupiny) jsou často vnímány antagonisticky, ale problémy mohou mít společné, např. při svěřování dětí do výchovy. Proto by bylo vhodné, aby oba výbory vznikly.

G. Dlouhá dala ke zvážení aspekt, zda bude možné adekvátně zajistit obsazení ve všech těchto radách a výborech. Z pohledu odboru lidských práv a transformační spolupráce je to již nyní takřka nemožné.

L. Otáhalová na tuto poznámku reagovala v tom smyslu, že mají vzniknout dva nové výbory, přičemž obecný antidiskriminační výbor není dosud zajištěn a není ani prozatím vyjasněna jeho působnost.

J. Daněk v reakci na předchozí diskusi navrhl odložit tento bod jednání do příštího jednání Rady (8-0-7).

5. Statut a Jednací řád Výboru pro občanská a politická práva

Na žádost předsedy Výboru pro občanská a politická práva byl tento bod předřazen ostatním z důvodu formálnosti jeho projednání. Po krátkém úvodu L. Otáhalové byl statut i jednací řád schválen (14-0-0).

6. Podnět Výboru pro práva dítěte ve věci rozvodového uspořádání péče o děti v souladu s Úmluvou o právech dítěte

Podnět, projednávaný Radou již na minulém zasedání, uvedla předsedkyně Výboru pro práva dítěte E. Vaničková. Ve většině návrhů výboru byla nalezena shoda s ministerstvy, kterých se podnět týká.

V diskusi vystoupila L. Svěženová, která informovala o stanovisku ministerstva spravedlnosti k návrhu usnesení vlády v bodě II.1 – novelizace zákona o rodině (písm. a) by měla být uložena ministru práce a sociálních věcí, písm. c) a písm. d) navrhla vypustit. Dále navrhla vypustit v podnětu bod týkající se zavedení institutu mediace s tím, že toto je v současnosti již řešeno připravovaným návrhem zákona o mediaci, jehož součástí bude i úprava rodinné mediace. Rovněž navrhla vypustit v podnětu bod týkající se novelizace vyhlášky o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy ve smyslu zřízení specializovaných soudních oddělení pro řízení ve věcech péče o nezletilé na obou stupních soudní soustavy s tím, že tato možnost je ve vyhlášce, konkrétně v § 2 písm. b), již stanovena. Zřízení specializovaného senátu je tak ponecháno na rozhodnutí samotného předsedy soudu.

D. Hovorka na první tento návrh reagoval stanoviskem ministerstva práce a sociálních věcí, které s tím, že by mělo zajišťovat novelizaci zákona o rodině, nesouhlasí, na tomto úkolu je ale ochotno s ministerstvem spravedlnosti spolupracovat. Oba resorty se dohodly, že tento kompetenční spor budou řešit během připomínkového řízení.

K dalším návrhům výboru uvedl, že v případě nahrazení výrazu „styk“ stanovením formulace „podíl otce a matky na výchově dítěte“ by MPSV preferovalo novelizaci zákona o rodině ve směru posílení ochrany práva rodiče, který nemá dítě ve své péči. Dále navrhl upřesnění v bodě III. usnesení vlády o doplnění slova ... „v působnosti“ zaměstnanců ministerstva práce a sociálních věcí...“. V bodě V. usnesení vlády navrhl rozšíření v tom smyslu, že se bude hodnotit nejen úspěšnost terapeutických programů, ale i jiných forem pomoci ohroženým dětem v konfliktní situaci rozvodu.

Bylo dohodnuto, že tyto návrhy budou zapracovány v průběhu připomínkového řízení. M. Freiiová navrhla uložit předsedovi Rady, aby v připomínkovém řízení uplatnil právo dítěte na ochranu před médii v konfliktní situaci.

Rada hlasovala o pozměňovacích návrzích M. Freiiové a L. Svěženové (10-0-1).

Poté Rada hlasovala o celém návrhu podnětu včetně přijatých změn (11-0-0).

7. **Podnět Výboru pro práva dítěte k právní úpravě řízení o popření otcovství podle zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů – návrh na systémové změny**

Tento bod byl odložen na příští jednání Rady, které se uskuteční dne 21. února 2008 v 10,00 hodin.

V Praze dne 18. prosince 2007

Zapsala: Mgr. Lucie Otáhalová, Mgr. Eva Červinková

Schválil: Ing. Jan Litomiský

Zasláno všem členům Rady a hostům.